

Toelichting uitvoering Bos- en Waterplan Ulvenhoutse Voorbos t.b.v. de aanvraag voor een omgevingsvergunning juli 2017 (**Bijlage 1**)

1. Inleiding

Het Ulvenhoutse Voorbos is een bosgebied van 112 ha in de gemeente Breda bij het dorp Ulvenhout. Het is één van de oudste bossen in Nederland in beheer bij Staatsbosbeheer. Niet alleen natuur is belangrijk in het Ulvenhoutse Voorbos. Het biedt bewoners uit de omgeving ook een prachtig decor voor wandelingen, fietstochten en andere recreatievormen.

Vanwege de vele soorten flora en fauna die in het bos voorkomen, is het eind 2009 aangewezen als zogenaamd Natura2000-gebied. Het Rijk koppelt hier beheer-, behoud- en beschermdoelen aan. In 2015 is een gebiedsanalyse uitgevoerd waarin diverse maatregelen worden genoemd die moeten zorgen voor betere milieuocondities. Hoofddoelen zijn het voorkomen van verdere verdroging en verzuring en het optimaliseren van het watersysteem. In de huidige situatie is er op bepaalde momenten en locaties teveel water met een verkeerde kwaliteit en komen op plekken ongewenste exoten voor. Om de randvoorwaarden te scheppen voor de beoogde bostypen en een duurzaam en vitaal bos, zijn daarom bepaalde ingrepen in het bos nodig

Het gebied is tevens in juli 2015 als natuurherstelgebied in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) aangewezen. Maatregelen dienen uiterlijk 2021 uitgevoerd te zijn. Staatsbosbeheer, gemeente Breda, Waterschap Brabantse Delta en de provincie Noord-Brabant hebben de aanpak verder uitgewerkt tot een Bos- en Waterplan. In dit plan zijn alle maatregelen, gebundeld, waarvan Staatsbosbeheer trekker is en die nodig zijn om de Natura2000-doelstellingen te kunnen bereiken. Dat maakt dat er zowel reguliere beheermaatregelen in zijn opgenomen als inrichtingsmaatregelen. Alleen deze laatste maatregelen zijn vergunningplichtige maatregelen. Deze toelichting gaat hier nader op in en vormt daarmee een onderbouwing voor de bijgaande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor uitvoering van inrichtingsmaatregelen zijnde werkzaamheden die voortkomen uit het Bos- en Waterplan. Het Bos- en Waterplan (rapport plus maatregelkaart) treft u als **bijlage 2a en 2b** bij de aanvraag voor een omgevingsvergunning aan.

2. Planvoornemen

In het bijgevoegde Bos- en Waterplan is een Maatregelenkaart opgenomen. Deze geeft weer welke maatregelen waar aan de orde zijn. In de vorige alinea is verwoord dat het plan een bundeling is van reguliere beheermaatregelen en inrichtingsmaatregelen. Staatsbosbeheer heeft op basis van o.a. het bestemmingsplan Buitengebied Zuid 2013, de gedragscode bosbeheer, de gedragscode waterbeheer en het beheerplan Natura2000 van het Ulvenhoutse Voorbos en overleg met de omgevingsdienst Midden en West Brabant (bevoegd gezag) de volgende indeling gemaakt:

De **niet** vergunningplichtige beheermaatregelen betreffen:

- Mozaïekgaten groter maken en inplanten;
- Exoten verwijderen uit gemengde opstanden en inplanten;
- Herstel van paden
- Opschonen/open maken van dichtgeslibde waterlopen
- Herstel of vervanging van bestaande duikers en stuwtjes

De vergunningplichtige inrichtingsmaatregelen betreffen:

- Exoten verwijderen in aanzienlijke omvangen inplanten, locatie ten noorden v.d. Kerkdreef;
- Slechten rabattenstelsels;

Gemeente Breda

V&L

Bijlage 4 bij besluit
2017/1858-V1

- Herprofilen en dempen van watergangen;
- Het aanbrengen van nieuwe stuwen of andere kunstwerken (duikers, wadi).

Integrale aanpak

De voorgenomen maatregelen zijn vanuit Natura2000 en/of vanuit de PAS ingegeven. Ze hebben betrekking op zowel verbetering van de vegetatie (bos en bomen) als verbetering van de waterhuishouding. Doelen zijn het verbeteren van de groeiplaats van soorten en het herstellen en uitbreiden van habitattypen, met name het vochtige alluviale bos (beekbegeleidend bos).

Doorlopen proces

In 2015 hebben Staatsbosbeheer, Waterschap Brabantse Delta, gemeente Breda en de Provincie Noord-Brabant een uitvoeringsovereenkomst getekend. Doel van die overeenkomst is de uitvoering van instandhoudingsmaatregelen uit het Natura 2000-beheerplan in goede banen te leiden. Vanaf 2015 heeft de provincie aan Staatsbosbeheer twee PAS-subsidiebeschikkingen verleend voor planvoorbereidingen, een eerste serie kleinschalige maatregelen, kalkonderzoek, communicatie en procesbegeleiding. De gemeente Breda heeft in 2016 een beschikking gekregen voor hydrologisch onderzoek, verbeteren van de parkeersituatie, het verhogen van de beekbodem van de Broekloop en onderzoek naar PAK's. Een ambtelijke werkgroep met vertegenwoordigers van de 4 partners heeft het afgelopen jaar de onderlinge afstemming van de verschillende deelonderzoeken verzorgd en de maatregelen zoals die nu in het Bos- en Waterplan staan uitgewerkt. Een projectteam met specialisten van Staatsbosbeheer verwerkte de resultaten in het plan en communiceerde deze met de buitenwacht en andere betrokkenen.

Regelmatig heeft terugkoppeling en besluitvorming over vervolgstappen en onderlinge afstemming plaatsgevonden tussen de 4 partners op bestuurlijk niveau in het zgn. bestuurlijk overleg. Op 26 januari 2017 is daarin het concept Bos- en Waterplan vastgesteld. Op details zijn sindsdien nog wijzigingen aangebracht, bijvoorbeeld in de fasering. Er is het afgelopen jaar ook een traject doorlopen met voorlichting en raadpleging van omwonenden en belangstellenden en ook van groene partijen als IVN en de KNNV. Bijzondere vermelding verdient het zogenoemde reactiecomité. Het reactiecomité is ontstaan als protestbeweging na eerdere grootschalige ingrepen in het bos in 2010. Zij hebben destijds met succes verdere uitvoering van de maatregelen tegen weten te houden. In het proces van totstandkoming van het plan is het reactiecomité ook intensief betrokken. In meerdere bijeenkomsten is het concept toegelicht en konden leden van het comité reageren.

Op 20 mei 2017 is het concept-plan toegelicht aan omwonenden, waaronder leden van het reactiecomité. Aansluitend was er een veldexcursie. Er waren die dag twee sessies. Hieraan hebben zo'n 30 belangstellende deelgenomen.

Verder zijn alle groene organisaties, zoals het IVN en de KNNV op 26 juni bijgepraat over de achtergronden van het plan en de voorgenomen werkzaamheden. Voorgenomen ingrepen zijn ook in een aansluitende veldexcursie nader uitgelegd. De communicatie met de buitenwacht geschiedt verder via bewonersbrieven, poster ter plekke en persberichten. Ook kan men een blog van de plaatselijke boswachter raadplegen. Bedoeling is gedurende uitvoering omwonenden en belangstellenden op deze wijze op de hoogte te houden en werkzaamheden vooraf aan te kondigen. Denkbaar is dat er ook van tijd tot tijd inloopmiddagen worden georganiseerd met de mogelijkheid het werk van dichtbij te bekijken.

Het Bos- en Waterplan is op 28 juni 2017 definitief afgerond.

Flora- en fauna

In het kader van de PAS en tevens de regelgeving omtrent flora en fauna heeft Staatsbosbeheer in 2016 opdracht gegeven tot onderzoek naar het voorkomen van soorten en het voorstellen van mitigerende

maatregelen in relatie tot het bos- en waterplan. Deze quickscan, soortgericht onderzoek en mitigatieplan (Regelink, juli 2017) is als **bijlage 3** bij de aanvraag omgevingsvergunning gevoegd. De hierin voorgestelde mitigerende maatregelen zullen alle opgenomen worden in de werkschrijving van de voorgenomen maatregelen en leidend zijn bij de intensieve ecologische begeleiding van de inrichtingswerkzaamheden. Hiervoor zal hoogstwaarschijnlijk een apart ecologisch adviesbureau ingeschakeld worden. De inrichtingsmaatregelen zelf beogen verbetering van de uitgangssituatie voor de Natura2000-doestellingen en soorten. Er blijven ook in de toekomst voldoende leefgebieden beschikbaar voor beschermde soorten. Ook de gefaseerde uitvoering van het plan draagt er aan bij dat er tijdens de uitvoering voldoende geschikt leefgebied overblijft. Echter een negatief (tijdelijk) effect kan niet volledig uitgesloten worden voor alle soorten. Daarom wordt tevens een vergunningsaanvraag in het kader van de Wet Natuurbescherming ingediend.

Niet gesprongen explosieven

Breda heeft een vooronderzoek naar eventueel kans op voorkomen van niet gesprongen explosieven laten uitvoeren. Het concept-rapport concludeert dat het Ulvenhoutse Voorbos niet verdacht is. Het concept moet nog door de raad vastgesteld worden. Het concept-rapport is verkrijgbaar via de contactpersoon binnen Breda, Dhr. W. Schuitema.

Watervergunning

Het plan bevat maatregelen voor de inliggende waterlopen. Omdat sprake is van interne ontwatering met Staatsbosbeheer als grondeigenaar en er binnen het plan geen zogenoemde leggerwaterlopen liggen, is er geen watervergunning aan de orde.

Toepassen EMVI

In zowel het aanbestedingstraject van het werk als de ecologische begeleiding van werkzaamheden zal kwaliteit als belangrijkste parameter meegenomen worden. Inschrijvers dienen met een plan van aanpak aan te tonen dat zij bekwaam zijn om de voorgenomen maatregelen uit te voeren, dan wel deze maatregelen ecologisch te begeleiden. Met behulp van EMVI (Economisch Meest Voordelige Inschrijving) wordt gegund. Het uiteindelijke doel is onnodige schade aan dit natuurgebied te voorkomen. Een en ander is een gevolg van een sturing op primair de factor 'kwaliteit'. Dat wil zeggen dat het eindresultaat kwalitatief goed moet zijn en de projectsturing hier in eerste instantie op gericht is. De factoren 'tijd' en 'geld' (budget) zijn secundair van belang.

Geldende planologische situatie

Het gehele projectgebied valt onder artikel 13, bestemming Natuur. De voor Natuur aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. de duurzame instandhouding van natuurgebieden;
- b. behoud, herstel en/of ontwikkeling van de aan de natuurgebieden eigen zijnde natuur- en hydrologische waarden;
- c. behoud of versterking van de landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden;
- d. ter plaatse van de aanduidingen 'wro-zone - zoekgebied voor behoud en herstel van watersystemen', 'wro-zone - zoekgebied voor ecologische verbindingzone' tevens daarvoor;
- e. verspreid liggende legale bebouwing zoals die aanwezig is ten tijde van het als ontwerp ter inzage leggen van dit plan;
- f. ter plaatse van de aanduiding 'ijsbaan' tevens als ijsbaan;
- g. extensief recreatief medegebruik.

Ten aanzien van het uitvoeren van werken en/of werkzaamheden is het bepaalde in artikel 26 lid 26.8.1 van toepassing. Samengevat betekent dit artikel dat voor de volgende *voorgenomen* werkzaamheden een omgevingsvergunning nodig is:

- Het verlagen en vergraven van de bodem;
- Het vellen of rooien van houtgewas als bos, boomgroepen en struwelen
- Het beplanten van gronden met houtgewas (bos, heesters);
- Het dempen of herprofilen van waterlopen, sloten en greppels;
- Het aanbrengen van kades.

3. Toetsing maatregelen

Aan het eind van het vorige hoofdstuk zijn de voorgenomen vergunningplichtige maatregelen opgesomd. Het bestemmingsplan stelt dat een omgevingsvergunning slechts toelaatbaar is, indien door die werken en/of werkzaamheden de natuur- en landschappelijke waarden en de cultuurhistorische en archeologische waarden op deze gronden niet in onevenredige mate worden aangetast, dan wel de mogelijkheden voor het behoud, de versterking en/of het herstel van die waarden niet in onevenredige mate worden verkleind en indien een afweging van de in het geding zijnde belangen tot uitkomst heeft, dat een omgevingsvergunning in redelijkheid niet kan worden geweigerd. Uit het voorgaande moge blijken dat een zorgvuldige afweging heeft plaats gevonden en de voorgenomen maatregelen en bijkomende werkzaamheden juist gericht zijn op versterking van de natuurwaarden.

In de inleiding is al ingegaan op de doelen van de voorgenomen maatregelen. Zonder uitvoering van deze maatregelen worden de doelen niet behaald. Hierna wordt kort ingegaan op enkele minder belichte onderdelen van het plan die conform gevoerd overleg vergunningplichtig zijn (zie ook de eerdere paragraaf 'Planvoornemen').

- Het slechten van het rabatstelsel in het complex net ten noorden van de Kerkdreef
Het slechten van rabattenstelsels vindt plaats in het Eiken-Haagbeukenbos en de Vochtige alluviale bossen. Dit zijn kwelafhankelijke systemen. De aanwezige rabatten en de (bij onderhoud langs de beekjes opgeworpen) oeverwallen vormen een belemmering voor de aanvoer van kwelwater in de zode. Het kwelwater komt wel in het talud van de rabatsloten (indicatorsoorten Wijfjesvaren en IJle zegge), maar wordt afgevangen en versneld afgevoerd door de rabatsloten en -greppels. De ruggen van de rabatstelsels zijn doorgaans te hoog voor Vochtig Alluviaal bos, waardoor er al met al onder deze omstandigheden geen uitbreiding van het habitatype mogelijk is.

Bij het slechten van de rabatten mogen geen zeldzame kruiden of (holte)bomen verdwijnen. Een strakke ecologische begeleiding is noodzakelijk. In geval van het sparen van soorten kan een stuk rabat als eiland gehandhaafd blijven.

Ten aanzien van het slechten van rabattenstelsels heeft een aantal keren vooroverleg en veldbezoek plaats gevonden met de gemeente Breda, afdeling archeologie en cultuurhistorie (contactpersonen: Marc Berends en Erik Peters). De te behouden cultuurhistorisch waardevolle rabatten blijven gespaard. Dit zijn rabatstelsels van vóór 1750.

- Exoten verwijderen (grootschalig, ten noorden van de Kerkdreef)
De boomlaag van het bos bestaat voor een groot deel uit soorten met een zure strooiselvertering. Door inplant in sterfteplekken, in open te maken plekken in eenvormige Eikenopstanden en in nieuwe open plekken als gevolg van verwijdering van exoten, wordt het boomareaal gevarieerder met meer soorten met een gunstige strooiselvertering. Hierdoor nemen de verschillen in afmetingen van bomen ook toe en wordt de dynamiek van een meer natuurlijk bos benaderd. Uiteindelijk moet dit leiden tot een spontane bosontwikkeling.

- Herprofilen en dempen van watergangen en het aanbrengen van nieuwe stuwen of andere kunstwerken (duikers, wadi)

Er is sprake van te hoge waterstanden op laag gelegen locaties. Hierdoor treedt bossterfte op. Daarnaast is sprake van verdroging van hogere delen. De gemeente Breda (contactpersoon Tom Rozendal) werkt aan plannen om de regenwaterafvoer van het dorp Ulvenhout naar het bos beter te reguleren. Doel is de piekafvoeren te verkleinen waardoor het doorstroomprofiel van enkele waterlopen verkleind en ondieper gemaakt kan worden. Verbetering van de waterkwaliteit is hierbij ook aan de orde.

Verder zijn er plekken met kwel waar door het slechten van rabatstelsels de kwel terug moet komen en niet meer afgevangen wordt door de greppels en de ruggen door gedeeltelijke afgraving minder droog worden.

In verband met toestroming van kwel moet de afvoer van regenwater goed te regelen zijn. Dit kan door juist ingestelde peilen en geen al te grote weerstanden in de belangrijkste afvoerende waterlopen. Daarom is gekozen voor een aantal regelbare stuwen. De fijnregeling van de in te stellen peilen gebeurt aan de hand van monitoring van waterstanden en zichtbare effecten in het bos.

Bijlage 4 van de aanvraag omgevingsvergunning bevat een doorsnede van de aan te brengen stuwen.

Watergangen op de hogere delen worden geheel of gedeeltelijk gedempt of verondiept. Indien te hoge waterstanden zouden kunnen ontstaan, wordt gefaseerd. Na een bodemverhoging tot 30 of 50 cm onder maaiveld, kan nadat het bos zich hieraan heeft aangepast na bijvoorbeeld 10 jaar alsnog een volledige demping worden uitgevoerd als dat voor de habitattypen gunstig is.

Resumerend is sprake van weloverwogen maatregelen die in hoofdlijnen verdere verdroging en verzuring moeten voorkomen en het watersysteem moeten optimaliseren.

Planning

Het Bos- en Waterplan kent vier fasen en zal in de jaren 2017 (najaar, beheermaatregelen) tot en met begin 2021 uitgevoerd worden, elk in een deelgebied. De werkzaamheden van deze omgevingsvergunning starten begin 2018, en wel in het deelgebied 'zuid'. Daarna volgen 'oost' en tot slot 'noord'. In het plan is in paragraaf 4.3, figuur 4.5 een kaartje opgenomen met de fasering c.q. deelgebieden. De fasegewijze aanpak zorgt ervoor dat telkens in een deel van het bos sprake is van werkzaamheden en de daarbij onvermijdelijke rustverstoring. Fauna krijgt hierdoor de gelegenheid naar de overige, rustige delen van het bos uit te wijken.

Vanwege de voorkomende fauna, waarvan in de quickscan van Regelink (Bijlage 3) in hoofdstuk 8.4, tabel 35 de kwetsbare perioden zijn aangegeven, zou er alleen in de maand november onder voorwaarden gewerkt kunnen worden. Een zo korte periode is gezien de benodigde werkzaamheden praktisch niet haalbaar. Daarom is er voor gekozen om in ieder geval buiten het vogelbroedseizoen te werken. Dit loopt van half maart tot half juli. Daarbuiten zal naar gelang het seizoen onder ecologische begeleiding gewerkt worden. Streven daarbij is om de voorkomende soorten zo min mogelijk te storen. De in de 'quickscan, soortgericht onderzoek en mitigatieplan' genoemde mitigerende maatregelen zijn daarbij leidend. Daarbij zullen de voorgestelde maatregelen zoals het ophangen van nestkasten in het hele gebied zo snel mogelijk uitgevoerd worden. Hierdoor kan de fauna al bezit nemen van vervangende en compenserende woonruimte.

Alfons Keizer
Provincie Noord Brabant, cluster Natuur, Water en Milieu
30 juni 2017